

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 581/2023-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej SODOMA VULGAN, spol. s r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/244/2017 (pôvodne konanie vedené Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 1S/244/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. BA-1S/244/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/244/2017 konať bez zbytočných priet'ahov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **4 000 eur**, ktoré jej **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **530,86 eur**, ktorú **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal správne mu súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur od krajského súdu a v sume 1 000 eur od správneho súdu, ako aj trovy konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 13. októbra 2017 správnu žalobu, ktorou sa domáhala preskúmania rozhodnutia Okresného úradu Bratislava, odboru opravných prostriedkov z 8. augusta 2017, ktorým bolo zamietnuté jej odvolanie a potvrdené rozhodnutie Okresného úradu Bratislava, pozemkového a lesného odboru z 24. apríla 2017. Týmto rozhodnutím správneho orgánu prvého stupňa bolo sťažovateľke priznané právo na náhradné pozemky za pozemky, ktorých vlastníctvo prešlo na štát bez náhrady, pretože vlastník reštituovaných pozemkov v čase vydania rozhodnutia nie je povinnou osobou v zmysle reštitučného zákona, a preto ich nemožno vydať *in natura*. Krajský súd v napadnutom konaní 13. marca 2019 doručil sťažovateľke vyjadrenie žalovaného z 21. februára 2019 k jej správnej žalobe, ktoré žalovaný predložil krajskému súdu rok po výzve súdu. Krajský súd pribral do konania dotknutých účastníkov uznesením z 24. apríla 2019, teda po roku a pol od podania žaloby. Krajský súd doručil sťažovateľke 28. júla 2023 vyjadrenia ostatných účastníkov konania, ktoré boli súdu doručené 24. mája 2019, 28. mája 2019, 30. mája 2019 a 3. júna 2019, teda s omeškaním 4 rokov od ich doručenia krajskému súdu. K týmto vyjadreniam sa sťažovateľka vyjadrila podaním doručeným správne mu súdu 22. augusta 2023 a podľa jej tvrdení obsiahnutých v ústavnej sťažnosti sa odvtedy v napadnutom konaní nevykonali žiadne úkony.

3. K ústavnoprávnym aspektom veci sťažovateľka uviedla, že krajský súd v napadnutom konaní po dobu 5 rokov vôbec nekonal, a preto celková dĺžka konania 6 rokov hrubo presahuje primeranú dobu a je porušením jej označených práv. Po právnej stránke prejednávaná vec nie je právne zložitá a patrí do štandardnej agendy správnych súdov. Sťažovateľka poukázala na to, že uplatnila svoj reštitučný nárok na správnom orgáne 10. decembra 2004 a administratívne konanie vo vzťahu k rozhodujúcej časti uplatneného nároku z dôvodu nečinnosti správneho orgánu trvalo 20 rokov. Správne súdne konanie prebieha 6 rokov na prvom stupni a sťažovateľka sa tak nachádza v stave právnej neistoty týkajúcej sa svojho majetku, ktorý nemôže užívať a ktorý jej mal byť vydaný v reštitúcii. Sťažovateľka považuje tento právny stav za extrémne prietahy. Za každý rok pasivity správneho súdu požaduje sumu 1 000 eur a vzhľadom na prechod agendy na novozriadený správny súd požaduje sumu 5 000 eur od krajského súdu a sumu 1 000 eur od správneho súdu.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením sp. zn. II. ÚS 581/2023 z 13. decembra 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil tento priebeh napadnutého konania:

- Sťažovateľka 13. októbra 2017 podala na krajskom súde správnu žalobu o preskúmanie rozhodnutia žalovaného, ktorým bolo zamietnuté odvolanie sťažovateľky proti rozhodnutiu v reštitučnej veci, ktorým bolo určené, že splňa podmienky oprávnenej osoby podľa reštitučného zákona, ale nebudú jej vydané *in natura*, pretože sú vo vlastníctve osoby, ktorá nie je povinnou ich vydať v zmysle zákona, a priznal sťažovateľke nárok na náhradu.

- Krajská prokuratúra v Bratislave podala 13. novembra 2017 protest prokurátora proti žalobou napadnutému rozhodnutiu žalovaného.
- Krajský súd 16. februára 2018 vyzval sťažovateľku na úhradu súdneho poplatku a protistranu na vyjadrenie k žalobe a predloženie spisového materiálu. Poplatok bol uhradený 26. februára 2018. Žalovaný predložil 1. marca 2018 vyjadrenie k žalobe a rozhodnutie o nevyhovení protestu prokurátora. Toto vyjadrenie krajský súd zaslal sťažovateľke na vyjadrenie 7. marca 2018.
- Krajský súd opätovne vyzval žalovaného na predloženie spisu 11. februára 2019. Žalovaný spis doručil aj s vyjadrením 21. februára 2019. Krajský súd vyjadrenie žalovaného zaslal sťažovateľke 25. februára 2019. Sťažovateľka predložila svoju reakciu 28. marca 2019.
- Zúčastnená osoba 4. apríla 2019 požiadala o pribratie do konania z dôvodu, že je účastníkom reštitučného konania.
- Krajský súd uznesením č. k. 1S/244/2017-100 z 24. apríla 2019 pribral do konania účastníkov administratívneho konania (12 účastníkov) a podaním z 13. mája 2019 ich vyzval na vyjadrenie k veci. Pribratí účastníci sa k veci vyjadrili podaniami z 23. mája 2019, 28. mája 2019, 30. mája 2019, 3. júna 2019.
- Vedľajší účastník kúpnu zmluvou previedol vlastníctvo k nehnuteľnostiam na nový subjekt, ktorý oznámil krajskému súdu svoje nástupníctvo 5. októbra 2020.
- Zmena zákonnej sudkyne nastala 3. augusta 2021.
- Krajský súd uznesením č. k. 1S/244/2017-172 z 23. februára 2022 pripustil vstup právneho nástupcu účastníka do konania.
- Žalobca v 2. rade zomrel 24. decembra 2021, krajský súd sa 12. októbra 2022 dopytoval na Okresnom súde Bratislava III na ustanoveného notára na prejednanie dedičstva. Okresný súd oznámil 14. októbra 2022 súdneho komisára. Krajský súd požiadal 17. októbra 2022 notárku o oznámenie okruhu dedičov. Listom z 19. októbra 2022 notárka oznámila, ktoré osoby prichádzajú do úvahy ako okruh zákonných dedičov s ich identifikáciou, avšak v centrálnom registri závetov sa vyskytoval závet na totožné meno, preto bolo potrebné ďalšie zisťovanie.
- Krajský súd sa výzvou z 27. januára 2023 dopytoval notárky, či došlo k ustáleniu okruhu dedičov. Notárka 16. februára 2023 oznámila krajskému súdu, že závetný poručiteľ nie je osoba totožná so žalobcom, a preto do úvahy prichádzajú len už oznámení zákonní dedičia. Dedičské konanie ešte nebolo ukončené.
- Zmena zákonného sudcu v súvislosti s prechodom agendy na správny súd nastala 6. júna 2023 (elektronická migrácia spisu) a k prebratiu spisu sudkyňou došlo 14. júna 2023 (podľa úradného záznamu z 11. júla 2023).
- Správny súd sa výzvou z 12. júla 2023 opätovne dopytoval notárky na okruh dedičov a výzvou z 26. júla 2023 požiadal ďalších účastníkov konania o ustanovenie spoločného zástupcu a prípadné vyjadrenie k veci.
- Sťažovateľka sa vyjadrila k veci podaním z 22. augusta 2023, Slovenský pozemkový fond 23. augusta 2023, zúčastnená osoba 23. augusta 2023.

- Notárka 6. novembra 2023 zaslala správne mu súdu uznesenie o zastavení dedičského konania (nepatrný majetok bol vydaný manželke zomrelého žalobcu).
- Správny súd uznesením z 9. januára 2024 rozhodol o pokračovaní v konaní s dedičmi zomrelého žalobcu.

II.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie správneho súdu:

6. Predsedníčka správneho súdu listom sp. zn. 1SprV/546/2023 z 10. januára 2024 v podstatnom uviedla, že súdená vec bola elektronicky premigrovaná na novovzniknutý správny súd 6. júna 2023 len elektronicky a reálne fyzicky sa dostala do dispozície zákonnej sudkyne 11. júla 2023. Začiatkom júna 2023 prešlo do senátu 3S celkovo 975 spisov, mnohé z týchto žalôb boli podané skôr ako vec sťažovateľky. Ku skutkovej zložitosti veci predsedníčka uviedla, že vec nepredstavuje bežnú agendu vzhľadom na predmet konania (reštitučná agenda) a považuje ju za skutkovo a právne zložitejšiu ako priemernú agendu správnych konaní. Následne popísala priebeh napadnutého konania. Predsedníčka poukázala na to, že prekážkou v konaní bolo, že po dlhší čas nebol ustálený okruh dedičov po zomrelom žalobcovi. Od prechodu veci na správny súd sa vo veci koná plynulo. Ďalej uviedla, že jeden z dedičov, ktorým sa budú doručovať listiny, má pobyt vo Francúzsku. V závere poukázala na organizačné nedostatky v súvislosti s reformou súdnictva, keď správny súd má len 26 aktívnych sudcov z počtu 44, a na počet spisov (5766), ktorý prešiel na správny súd.

II.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka sa vyjadrila k stanovisku správneho súdu podaním z 29. januára 2024. V podstatnom uviedla, že argument zmeny súdnej mapy nie je možné akceptovať ako relevantný dôvod na ospravedlnenie prieťahov v konaní. Sťažovateľka zopakovala, že najväčšie prieťahy vznikli ešte pred zmenou súdnej mapy. Súdne konanie prebieha od roku 2017 a ešte stále trvá. S prihliadnutím na okolnosti súdneho konania (najmä na skutočnosť, že takmer 7-ročná dĺžka konania je spôsobená takmer 5-ročnou pasivitou súdu) je sťažovateľka toho názoru, že dĺžka súdneho konania presahuje ústavnoprávne limity prípustnej dĺžky konania a je porušením aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania aj za tretí úkon právnej služby.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom správneho súdu (a jeho právneho predchodcu, pozn.) v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 2 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o správnej žalobe proti rozhodnutiu vydanému v reštitučnom konaní tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov s ustálenou judikatúrou, ale prihliadol aj na vyššiu skutkovú a právnu náročnosť veci. Účelom reštitučného konania je zmiernenie majetkových krívd z minulosti, ktoré ak má byť účinné, musí byť rýchle, inak stráca na svojom význame. Predmet konania je preto pre sťažovateľku mimoriadne významný a na konanie sa kladie požiadavka vysokej priority.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľky, ktoré by významnejšie prispelo k jeho predĺženiu.

15. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecného súdu v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou

činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

16. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného krajským súdom a správnym súdom vyplýva, že konanie bolo značne nesústreďené, s ročnými odstupmi medzi relevantnými procesnými úkonmi. Krajský súd urgoval doručenie spisu až po roku, odkedy bol žalovaný na jeho predloženie vyzvaný, a to bez akéhokoľvek relevantného dôvodu. K ustáleniu účastníkov súdneho konania tak došlo až po roku a pol od podania žaloby. Ďalší rok a pol nečinnosti krajského súdu sa vyskytol od októbra 2020 do februára 2022, keď bol pripustený vstup právneho nástupcu účastníka konania (oznámený súdu už 5. októbra 2020). Ďalšiu neefektívnu činnosť ústavný súd konštatuje vo vzťahu k opakovanému dopytovaniu na okruh dedičov, keď už od 16. februára 2023 bolo zrejmé, že je možné pokračovať v konaní so zákonnými dedičmi, avšak správny súd rozhodol o pokračovaní v konaní s nimi až v januári 2024. Uvedené obdobia nečinnosti a neefektívnej činnosti sú ústavne neakceptovateľné vzhľadom na mimoriadne významný reštitučný predmet konania.

17. Neprimerané množstvo spisov, v ktorých všeobecný súd koná, či nedostatočné materiálne a personálne vybavenie všeobecného súdu nie sú spôsobilé zbaviť všeobecný súd zodpovednosti za porušenie práva sťažovateľky na prejednanie veci v primeranej lehote. Ani reorganizácia výkonu súdnictva nemôže byť na ujmu základných práv účastníkov konaní.

18. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania (6 rokov) bez vydania meritórneho rozhodnutia a bez nariadenia pojednávania, zistené obdobie úplnej nečinnosti a neefektivity v konaní, ako aj s prihliadnutím na význam predmetu konania dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom správneho súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

20. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel návrhu na vyslovenie príkazu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, ktorý uložil z dôvodu prechodu agendy už správneho súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad

spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neprimeranú dĺžku konania v reštitučnej veci poznačenú zásadnou neefektivitou, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 4 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 3 výroku tohto nálezu), a preto vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

23. Úspešná sťažovateľka si uplatnila právo na náhradu trov konania v rozsahu troch úkonov právnej služby.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2023 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje spolu s daňou z pridanej hodnoty celkom výšku 530,86 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Ústavný súd nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia za tretí úkon právnej služby (replika) z dôvodu, že tento úkon nepovažoval za nevyhnutne potrebný, pretože neprináša zásadné nové argumenty vo veci, ktoré by neboli uplatnené už v podanej sťažnosti.

26. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

27. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. februára 2024

Peter Molnár
predseda senátu